

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
 Egy évre — — — — — 3 frt — kr.
 Félévre — — — — — 1 frt 50 kr.
 Negyedévre — — — — — — frt 75 kr.
 Tanulóknak és kézműiparosoknak egy évre 2 frt.

Felölős szerkesztő:
BÁTHORY ENDRE.
 A lap kiadója:
A „PÁZMÁNY-SAJTÓ”

A szerkesztőség és kiadóhivatal illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
 Hirdetések jutányos áron vétetnek fel.
 A lap megjelenik minden szerdán.

Éljen a haza!... Éljen a király!...

A lelkesedés e szavakat adja ajkára minden igaz magyarnak a nemzet fenséges ünnepén. A pártok lerakják fegyvereiket, a küzdelem elnémul, a visszavonás helyét magasztos hangulat foglalja el a szivekben, hogy minden lélek összeforrva energikus hévvel adhasson kifejezést azon érzelemnek, melylyel hazájának, ezeréves múltjának, vészben és viharban is oly dicső ősei emlékének áldozik.

A szenvedély hullámai elsimulnak, a gyakran háborgó közvélemény esendes tó tükréhez hasonlít e pillanatban, hogy semmi nesz ne keltsen dissonantiát az ünnepi légkörben, hogy az örömhangok elhathassanak a föld legtalvolabb eső vidékeire is.

Mert a magyar nemzetnek ünnepe van, ... nagy és fenséges ünnepe. Méltatlan volna múltjához, csatákban edzett jelleméhez, esendes óráiban megszilárdult bölcsességéhez, ha ama felemelő hatást, mely méltóságának tiszteletet biztosít ez órában más nemzetek előtt, kislelkű torzsalkodásokkal lerontani hagyná.

Meg kell mutatnia a világnak, hogy miként nagy tudott lenni a harcok zajában, miként nagy tudott lenni a béke áldásai közt teremtett alkotásaiban, ... épen oly kimagasló érzelmeiben, midőn nemes szive megnyilatkozni kíván.

Nagyságáról miért is szólnánk, beszél arról bőven a történelem. Mint hódító hatalom indult magasztos céljának megvalósítására, ... kardjának megvillanása rettegésbe ejtette a népeket. De midőn elfoglalta e szent hazát, midőn magáénak jelenthette azt, bölcsesége azonnal hatalmának megszilárdítására irányozta figyelmét. Alig némult el a harezi tárogató hangja, rögtön jelentkeznek karakterében azon jellemző vonás, mely létjogosultságot biztosít számára a népek életében, mely életerejének, honalkotói képességének legfényesebb bizonyítéka.

Néha-néha megcsörrentette ezután is fegyverét, de nem annyira hódítási vágy, mint inkább azon elv vezette, hogy magát a körülfekvő nemzetek szemében félelmissé tevé, minden külső zaklatástól menten, szabadon munkálhassa az elfoglalt új hazának javát, népeinek boldogítását.

Nem élt a hódító hatalom fölényével, nem vetette rabságra az itt talált népeket, miként azt az ókor más nemzetei tevék, hanem meghagyván őket a szabadság birtokában, nekik a magáéhoz hasonló jogokat engedett. Mig a

legtöbb vele egykoru állam a zsarnökság bélyegét viseli homlokán, ő az alkotmányos szabadságot látja azon tényezőnek, mely által életének évszázadokba nyúló biztos alapot teremthet.

Hogy számításában nem csalatkozott, annak a lefolyt évezred a legfényesebb bizonyítéka. Nálánál sokkal hatalmasabb nemzetek enyésztek el rövid idő alatt, mert hiányzott organismusokból az államfentartó erő, mely a magyar vérnek egyik lényegalkotó elemét képezi, melyre nem esékély büszkeséggel, de épen annyi joggal szokott mindenkor hivatkozni.

Pedig nagyon jól tudjuk, hogy nem élvezte mindig az áldásthozó béke esendes éveit, sőt gyakran súlyos megpróbáltatásoknak volt kitéve. Testvérharc, ádáz gyűlölet és visszavonás, török, tatár és német uralom mily gyakran fenyegették életét? ...

Midőn azt hitték ellenei, hogy ki van már törölve a nemzetek sorából, midőn halotti tort készültek ülni sirhalma felett, egyszer csak mintegy varázsütésre óriási erővel kezdett lüktetni minden vére, megifjodva támadt fel sirjából a tetszhalott, annyi időt sem engedvén, hogy kitombolhassa magát a káröröm. Ami más nemzetnek életét vette volna el, attól neki legfellebb csak szive vérezett, de a kiömlő cseppek után még egészségesebbé lőn, mint érvágástól a tultengő, a vérmes szervezet.

De vajjon miben leli magyarzatát, hogy ez a nemzet, melynek fejére annyi halálos esapást mértek a kívülről jött támadások, melynek keblét oly gyakran szaggatták a polgárháboru borzalmai, akkora élerőt birt kifejteni, mely minden viharral százados tölgy módjára daczolt.

Megfejtette e rejtélyt első apostoli királyunk, szent István, ki a haza és szabadság szeretet, a vitézség, — szóval a polgári és hazafiui erények mellé odaültette népei szívébe a vallásosságot, hogy meg legyen azon összetartó kapes, mely a magyar kebelnek erény bokkrétáját a szétmállástól megóvjá.

Ez vezette be a művelt európai népek sorába, ez szelidítette meg erkölcesit, ez tartotta fenn lelki erejét a szenvedések szomorú napjaiban, s mentette meg a kétségbeeséstől, midőn elegendő oka volt volna reá.

A vallásosság öntött keblébe önbizalmat és lelkesedést, ez táplálta az isteni Gondviselésben vetett ama hitét, hogy az igazságos

küzdelmet vivó nemzetnek pusztulni nem szabad, hogy győzelemmel fog az kikerülni a harcok zajából és ha netalán bilincsekbe verték, eljön az idő, midőn fel fogja oldani rablánczait.

Ki ne látná be, mekkora erőt kölcsönöz a hit az emberiségnek? . . . Azért őrizték oly féltékenyen őseink, mert igen jól tudták, hogy ez nemzeti létők talpköve, oly varázserő, mely felemeli, kiragadja a föld porából s valódi hőssé teszi a gyöngye teremtményt.

Napjainkban is Achilles sarka ez a magyarnak, ha valaki durva kezekkel merészel szívének szentélyébe hatolni. Csak az nem reagál, ki eldobván magától méltóságának nymbusát, az okatlan állatokkal szőtt kollegiális viszonyban lelki sivárságának megfelelő táplálékot vél találni.

Még egyről akarok megemlékezni, mi a magyar-nak kardinális erényei közé tartozott. Hűséggel szerette királyát, s érette minden áldozatra kész vala. Királyának legkisebb óhajtása parancsszó volt előtte. Ha üdve úgy kívánta, nem késett érte vérét ontani.

Ma is tetőpontra hág szívében a lelkesedés, midőn látja, koronás király a nemzet nagyjainak élén megjelen, hogy együtt ülje meg velünk a nemzet magasztos ünnepét, mely a lefolyt évezred dicsőségét hirdeti a világnak.

Minden kebel hangosabban dobog, dicsfényben tünik ma fel a magyarnak minden erénye, mely e rövid, de sokat jelentő mondatban mintegy megjegezőül. „Éljen a haza, éljen a király!”

Báthory Endre.

A király az orsz. kiállítás megnyitására.

Felejthetetlen nap! Emléke kitörülhetetlenül vésődött be azok szívébe, kik szemtanui lehetek annak a magasztos ünnepnek, mely ezredéves fennállásunk első nyilvános hirdetője vala. Remeg kezemben a toll, elfogódik szívem, midőn kifejezést akarok adni annak az imádságnak, mely százazrek ajkáról szállt fel a megnyitás pillanatában az Egek Urához:

Népek öre, népek atyja
Aldva nézz le a magyarra!

* * *

Ezer év a tanuságunk,

Hogy helyünkön jól megálltunk.

Ezt hirdette a legelső magyar embernek: a királynak jóságos ajka az új ezredév hajnalán. Ország-világ előtt hirdette, hogy a magyar él, virágzik; jövőjében van hit, remény és bizalom. A nemzet nagyszerű alkotásaira célozva egyik kézzel a multa mutatva magasztalta az ezredév dicsőségét, ezer viszontagság után az ész, erő és akarat harcában boldog fenállását, másik kézzel a jelenre intve, mintha így szolt volna a külföldnek: nézzétek, mi a magyar most? Méltó helyet vivott ki magának s még méltóbbat fog elfoglalni a második ezredévben Európa művelt nemzetei között!

Igy nyitotta meg országos kiállításunkat a legalkotmányosabb fejedelem, ki felséges családjával együtt az ünnepségnek központja vala. Minden szem csak feléje fordult, mindenki csak őt leste és az ajk csak róla beszélt. Megjelenése a királynéval együtt, ki sötét gyászban, a sok szenvedéstől megtörve, könnyel szemében mégis részt óhajtott venni szeretett magyarjai körében, kísérve az uralkodó ház többi tagjaitól és az egész külföld képviselőit által környezve, megdobbantotta a szíveket.

Az az „éljen”, mely ezrek ajkáról felhangzott, szinte volt, nyílt és benső, mint a magyar egész valója, s nem csoda, hogy a Gellért-hegy ágyuja előbb dördült meg, s az ötszáz dalos éneke:

Népek öre, népek atyja,
Aldva nézz le a magyarra

előbb szólalt meg, mint a hogy a hivatalos programmba felvették, — mert valami szent megilletődés vett erőt mindenkin felkent Urunknak már megjelenésekor is.

A kereskedelmi miniszternek, mint a kiállítás elnökének üdvözlő beszéde s a királynak válasza után a fejedelmi fényvel díszített királyi sátorban 22 percnyi idő után a felséges asszony elhagyta a kiállítás területét. És az öröm özönében köny tolt szemünkbe, a részvét és fájdalomkönyve: miért nincsen közöttünk a királyfi, kit any-

nyira szerettünk, miért okozott oly nagy bánatot jó anyjának és magyar népének, miért nem vehet részt több örömeinkben? De meg kell nyugodnunk a Gondviselés végzésében, vigasztalódtunk, s még nagyobb lelkesedéssel láttuk, mily könnyű léptekkel, daliás termettel siet királyunk az iparsarok felé. A félbeszakított hymnus újra felzendült, három lépésre ment el a király a dalosoktól, kik hatalmasan, talán soha nagyobb hévvel, ezt énekeltük:

Jó barát szeressen,
Ellenség csodáljon,
Hired édig szálljon.

Nyolcz csarnokot tekintett meg felséges urunk kíséretével. Lelkesedésünk nőttönött, szívből jött és szívhez szolt; lépten-nyomon láttuk, hogy királyunknak nem esik terhére, hogy közvetlen közelében ott halad el mellette a nép, mely áhitattal nézi jóságos arcát, nagy kegyességét s leirhatatlan frissességét. Rudnay főkapitánynak kevés gondja s még kevesebb dolga akadt, de annál több Bánffy, Dániel, és Perezel minisztereknek, kikhez minduntalan kérdéseket intézett ő Felsége. Nem mese, amiről a lapok irnak, hogy egyik másik királyi herceg, nagykövet, — a japáni kivételével, ki legnyugodtabb tagja volt a kíséretnek — és osztrák miniszter kimerült, s hogy Stefánia özvegy trónörökösné kérte a királyt: „Felség, talán egy kissé gyorsan is haladunk” — mert kilencz teljes negyedórán át majdnem megpihenés nélkül ő Felségét követni valóban nem könnyű dolog volt.

És e mellett az éber figyelem, legelőnkebb érdeklődés, hangos magyar szó ajkairól, melyet mindenkinek alkalma volt hallani, igazán lélekemelő volt. Hiába tettük fel magunkban, hogy csak kalapot levéve fejezzük ki hódolatunkat és örömeinket, s megkiméljük a szakadatlan köszöntéstől a királyt, ez lehetetlen vala. És így megérthető, hogy egyik daltestvérem a sok „zsivio” után, melylyel a horvát pavillonban üdvözlötték ő Felségét, tőle egy lépésre hatalmas „éljen a király”-t kiáltott, mit ezer hang dörgött vissza, s mit a király kegyesen megköszönt.

Az ünnepség és figyelem másik központja a m. kir. herceg: József hercegünk és családja vala. Már a megjelenésük is magyar szerszámos négyes fogaton, magyar kosissal és inassal éreztette velünk, hogy a magyar nádor családja mennyire egybeforrt szíveinkkel. József kir. herceg arcán még mindig ott ül a bánat, fenséges neje nem is vett részt az ünnepségeken. De az apa két gyermekével József-Agost herceggel és nejjével Augusta hgnővel egymás mellett haladva a családi életnek kedves és vonzó szép képét mutatta. Nem sokan látták azt a kedves jelenetet, midőn József Agost le-

véve nehéz esakóját, mely homlokán piros foltot hagyott, mutatta a nyomot feleségének, ki egész szánakozással a esakót kezébe vette s azt megsimogatta, mintha csak szemrehányásképen azt mondta volna: „miért szeresz oly nagy bajt drága férjemnek?” Gyönyörű egy pár, jó kedvű fiatal házások a jóságos apa körében!

Maga a kiállítási terület az egyes csarnokokkal remek szép. Változatosság és berendezés dolgában ritkítja párját. Teljesen megfelel a magyar gondolkodásnak, nincsen benne chablonszerűség, nem formák közé ékelt, a kis pavillon ép úgy megfér a paloták mellett, mint a faluban a csángó és sváb ház, vagy a cigány sátor és-Budavár mellett. Olyan könnyű és természetes itt minden, mint a milyen szinte és természetes volt a viszony a király és népe között a megnyitáson.

Jaskovics Ferencz.

* * *

A milleniumra.

Gyökérzetéből sarjad, táplálkozik, nő, fejlődik hatalmassá, nagygyá és él a tölgy. Megtépheti ugyan viruló lombjait, ketté roppanthatja sudar derekát a felbőszült vihar, vagy tövéig tarolhatja le az ellenséges acél éle. Am, ha ép, szilárd gyökérzete, sokszorosán hajt ki a törzs ismét, folytatva megújuló életét. De ha élősdiék lepik el, rágják, örlik meg gyökérszárait, csakhamar megszínli e rombolást a törzs, midőn legelőbb is koronája vész s utána végpusztulásnak indul maga az óriási tölgy. S fakadjon majd helyében bármí, az már nem többé a régi büszke törzs.

Óvjuk, ápoljuk tehát ezredéves honi alkotmányunk törzsfájának viharedzett gyökerét, hogy hazánknek ősi életfája e második évezredben is állandóan viruljon, s üdön zöldelő lombzatának árnyékában biztos menedéket, békét, jólétet, boldogságot találjon s élvezhessen dicső nemzetünk.

Irsik Ferencz,
pápai praelátus, apátkanonok.

* * *

Míg a millenium alkalmából mások országszerte emlékfákat ültetnek, elmerengve s elmélkedve hazám multja felett: előttem a nemzet ezeréves nagy fája, melyet első szent királyunk gondos kézzel plántált, mely ágaiban megtörve, lombjaiban a százas viszontagságok alatt megtépve bár, törzsében ép és erős, — nem féli a jelen és jövő viharokat. Amit most ültetünk, már rég nem leszen, de — szent meggyőződésünk — e nemzet a Gondviselés rendjében élni fog!

Dr. Keszler Ferencz.

* * *

Ős Budavárában a király és nemzet ünnepet ült, a király és nemzet azon szent oltár zsámolyához borult, hol századokon keresztül sirta el panaszát, öntötte könyeit, tárta fel szívét a magyar.

Ezer év fájdalmai és örömei megújultak a király és nemzet szívében; a hála könyei rágyogtak be a szent egyházat, midőn megzendült a hálaadó ének, s e könyvek csillogása, a szívek érzése szétáradt az országban és elhatott a véghatárookra.

Nagy szív dobog annak keblében, ki így érez a nemzettel, nagy erkölcsi erő rejlik azon nemzetben, mely oly mélyen át tudja érezni a mult fájdalmait, örömeit, mely beismeri hibáit és megtisztult szívvel tekint az isteni Gondviselésre, halát mond, dicséretet zeng, felkeresi régi kincseit, a mult dicsőség fényébe öltözve bemutatja a világnak a mivelődés érdekében kifejtett sikeres munkálkodását.

Az ős Budavárában kigyult áldozati láng egyesül az egész országban égő áldozati tüzzel és biztató fényt vet a jövő ezredév felé.

Dr. Kádár Ambrus.

Az ezeréves haza jövője.

Nemzetünk az ezeréves multban kihevert vak visszavonást, török-tatár pusztitást és mindenféle más csapást. De vajjon ki fogja-e heverni azt a sorvasztó lázt, mely az utóbbi évtizedek alatt vette be magát a társadalom erkölcsi szervezetébe? Az a nemzet, a melynél „többet ér az alázatos tudatlanság, mint az önérzetes, okos fő,” nem méltó és nem is képes arra, hogy az új századok küzdelmeivel szembe szálljon és a második ezerévet is átélje.

Sülyedt az erkölcs, mert eltűntek a társadalom szemhatáráról az eszmények, mert a mértéklet haladó realismus leszorítja az élet mezejéről az idealizmust. A pénz és amit a pénzen lehet szerezni, több értékkel bírnak, mint azon javak, melyeket szellemében, szívében hordoz az ember.

Eszményeket kell beültetni a nemzet lelkébe, hogy megint talpra állhasson. Ez eszményeket nem a föld sarából szedjük, nem is a tudományból meritjük, hanem az égtől való ihlettség útján szerezzük. Akik az éggel való összeköttetést eltorlaszolják, azok az eszmények pusztulását és az ezeréves haza hanyatlását munkálják.

Dr. Steinberger Ferencz.

To mindent módjával és szám szerint és mértékkel rendeltél el.
Bölcsesség könyve XI. r. 21 v.

Ha itéletet akarunk alkotni valamely nagyságról, ezt csak úgy tehetjük, ha összemérjük azt egy más ismeretes nagysággal, melyet mértékül veszünk fel. Ezért minden szám viszonylagos nagyságot fejez ki. A mennyiség nagysága nem annyira a szám nagyságától mint inkább a mértékegység nagyságától függ. Lehet nagy számmal kicsiny mennyiséget és kis számmal nagy mennyiséget kifejezni.

Ha az idő folytonos mennyiségét másodperczezel mérjük, akkor 1000 nagyon kis mennyiséget jelez. De ha mértékegységül az évet választjuk, mely a másodpercnél 31 millió ötszázharminczhatezerszer több, akkor már 1000 oly óriási idő mennyiséget fejez ki, mely alatt földünk a nagy minden-ségben 130,000 millió mérföldnyi utat tett

meg. S ime ezt a nagy időt egyenetlenül egységgel is kifejezhetjük s azt mondhatjuk egy évezred.

Ezer éves dicső mult áll szeretett hazánk háta mögött. Ezer év írta be történetét hazánk övkönyvébe. Hogy mily nagy idő ez egy nemzet életében, már csak abból is következtethetjük hogy ezer év az egész emberiség földi életének egy hatod-részt képezi. Midőn az isteni Gondviselésnek e nagy kegyelméért halát adunk, ne feledjük, hogy valamint eddig a magyarok Nagyasszonya prolongáltatta hazánk ezeréves váltóját, úgy ezután sem lehet azt az ő pártfogása nélkül prolongáltatni.

Perényi János.

Egy király országát beutazni szándékozván, gazdag könyvtárát, melytől nem akart megválni, tudósaival kivonatoltatá. Egy taligán elfértek a kivonatképen szerkesztett könyvek. De a király még mindig tetemesnek találá e könyvhalmazt és ezt is kivonatoltatá. Elkészülvén a munkát, csak egy kézi kosár telt meg a könyvekkel. A király azonban még most sem volt meglegedve és újabb kivonatolást rendelt el. Ennek eredménye egyetlen kötet könyv lett, melyet aztán a király a kezében vihott tovább. De végre még ez is terhére volt neki. Még egy kivonatolást kívánt tehát, mely oly rövid legyen, hogy azt emlékeztében könnyen megtarthassa. Parancsa teljesült, és az utolsó kivonatolás gyümölcseként a következő elvet nyerte a király: Táp-lád népednek testét, de ne bántsd a lelkét! A király, így végzi a költő, megjegyzé magának ez elvet és aszerint kormányozván, boldogítja nemzetét.

Valóban, már Konfutse szerint is, a leghelyesebb nevelési és kormányzási elv az.

De im fölkel a nemzetek geniusza és végig tekintvén a jelenkor kimondhatatlan zürzavarán, ily szavak esengenek ajkairól: Allamok! népetek éheznek botor költelekeseitek miatt. És miután testének zsirját és véréit kisajtoljátok, — a szabadság elvével, mely nevezet alatt a féktelenség üzi e világon szörnyű rombolásait, lelkét is megölték. Am a régi sybaritákat hamar elsodorta az idők árja. Az történi ma is. Oly undok vázok nem lézenghetnek soká e földön. Népeknek arany álma, te igazi szabadság, mely a lelkeket az erkölcsi rász tyrannusi hatalmától akarod megmenteni; te boldogító, szent szabadság: csak az isteni örök törvények nemes gyökerén élhetsz és virulhatsz! Az ő Rómának nyelvét ma is beszéljük, bár ő maga rég ledőlt; mert nem nyelvében él a nemzet, hanem tiszta erkölseiben...

A letűnt évezred határán és a megkezdettnek küszöbén ujjongó öröm hangjai zúgnak végig e virágzó, szép hazán. Méltó, hogy minden hü fia és leánya e honnak ezer lélekkel áldja az isteni Gondviselést a tőle vett számtalan jókért, ezer szívvel óhajtsa erkölcsi és anyagi jólétét e hazának, ezer kézzel munkálkodjék annak boldogításán és ezer nyelvel kiáltja ma: éljen és viruljon a dicső, szép Magyarország a jövő századok beláthatatlan messzeségében is!

Stark Lajos.

A kath. papság és nemzeti irodalmunk.

Művelt nemzetek kebelében jog és kötelesség elválaszthatatlan.

A kik az állam felépítésében, szellemi élete megteremtésében kivették a maguk részét: azok az emberiség közfelfogása szerint felemelt fővel kívánhatják, hogy a jogokban is osztozkodjanak.

A magyar kath. papság nem csak ott állott a most már ezer éves nemzet bölcséjénél, de oroszán erővel küzdött, hogy a magyar

nemzet nyelve, irodalma, melyben a nép él s ha talán meghal is, halhatatlan marad — fejlődjék, el ne nyomassék és a nemzeti typos leghatalmasabb bástyájává erősödjék.

Most, midőn ezer éves multunk és e multban kivivott szellemi vívmányaink fölötte örvendünk: nem lesz fölösleges futó pillantást vetnünk arra: vajjon a kath. papság minő szerepet vitt az ezeréves multban nemzeti irodalmunk fejlesztése, megmentése és felvirágzása körül?

„Anonymus, Kézai Simon, Márk a nemzet történetét irták meg... Csesinge János pécsi püspök költeményeit elragadtatással olvasták Európa népei (L. Ir. Köz. apr. 25. 4. sz.)

A kolostorok esőndjében a magyar nemzeti irodalmat százakról százakra mivelik.

Pázmány, a biboros magyar Ciceró, kinek nyelve erős, mint a kard vágása, folyékony, mint a hatalmas folyam hőmpölygése: megteremti a magyar könyv nyelvet és megmutatja, hogy a klaszikus nyelvek szépségével és erővel-teljességével vetekedik.

Káldi György Pázmány erejével fordítja le a szentírást.

Mikor a magyar-irodalom hanyatlani kezd, Faludy Ferencz, a szelid lelkű jezsuita ir legszebben magyarul.

Mikor a nemzetet nagy tetszhalálából ébresztgetni kell, megint a lelkes honfiak első soraiban találjuk Ányos Pált, ki saját fájdalmát egyesíti a haza fájdalmával. Ott vannak Baróti Szabó és Rajnisch jezsuiták. Ott van magyar nyelvünk hatalmas bajnoka Révay Miklós a piarista.

És látlak téged is „szent öreg” Virág Benedek, a nemzeti lélek tüzes ébresztője, a mint ősz fürteidet lengeti a szél a „budai hídfőrél” hol a haza reményei Vörösmarty, Kisfaludy, Bajza stb. környeznek. Ki hatott jobban irodalmunkra?

Dugonics András, a piarista, írja az első magyar regényt, Vereseghy, Katona István, Pray György becsületes nevet biztosítottak maguknak irodalom történetünkben.

Egyed Antal plebános, Tesler, Kliványi káplánok voltak Vörösmarty első buzditói, „kiknek könyvtárából tanulta ismerni az újabb és régibb magyar irodalmat! (Vör. élete 40. i.)

Ezek tudatában egy cseppet sem csudálkozom, ha Gyulai Pál, a jeles protestáns író így ír: „Megható jelenet, hogy mily nevezetes szerepet játszott a magyar kath. alsóbb klerus nemzeti irodalmunk újjászületése korszakában. Sokkal nevezetesebbet, mint a protestáns. A szegény szerzetesek, plebánosok és káplánok az éledő nemzetiség, a zsendülni kezdő irodalom nevében egyesültek a világi protestánsokkal. Érezték, hogy van egy pont, hol főleg csak keresztényeknek és magyaroknak kell lennünk és az egyházirodalmon kívül is élhetni Isten dicsőségére. Faluditól Czuczorig hány nevezetes író állott elő e lelkes phalanxból? E mellett mindenütt ott találjuk őket, hol az irodalom ügye forog kérdésben. Berzsenyi versei kiadására néhány kath. papnövendék gyűjt segélyt, Kazinczyt örömiradással fogadja Pannonhalma, Kisfaludy Aurorájának legbuzgóbb terjesztői leginkább fiatal katolikus papokból telnek ki. (Lásd Gyulai Pál Vörösm. élete 40. lap.)

Említsük hát meg tovább Czuczor Gergelyt a benecést, ki „versenyt zeng nemzeti multunk megénekésében Vörösmartyval, a szabadságharc idején megharsan aj-

kain a merész „Riadó”, melyért hitvallója lett hazájának.” (Irod. Közl. 4. sz. 896.)

Horváth Endre hőskölteményt ír, Mindszenty, Sujánszky, Kemenes, Pájer és újabb egész díszes sora egyházi költőinknek nemcsak vallási, de nemzeti érzelmeket is dallanak.

Említem e még történet-tudósainkat az egyházi rendből? Horváth Mihály, Vaszary, Fraknoi, Ipolyi, Knauz, Csuday stb.

Elég. E kis áttekintés is fényesen igazolja, hogy a kath. papság kivette részét a hazafias köteleességből... méltán osztozkodhatik annak — jogaiban is.

Bodnár Gáspár.

* * *

Nagygyá akarod tenni a hazát? — Tudod, hogy ennek erő, jó erkölcsök és gazdagság az alapjai.

Aczélozd tenmagad szellemi és anyagi erőit; légy erényes; takarékoskodjál! Mindezzel egy követ raktál nemzeted nagyságának épületébe.

Bagossy Bertalan.

* * *

Az ezeréves magyar clérus.

A magyar kath. papságról most nem irni kellene, hanem napfényes multját megénekelni.

Ezeréves láncolata az a valósággá varázsolt eszményeknek. Nincs az emberiség lelkét érintő ideák közt egy sem, melynek magyar kath. pap ne lett volna apostola s nincs az emberiség szívére, de kivált a magyar szívet megragadó érzelmek közt olyan, melynek a magyar clérus tagjaiban ne akadt volna vértanúja. — S míg ők e hont a világhosszág, igazság és erények édenévé akarták tenni, az alatt ugy éltek, mint kik jutalmukat nem e világtól várják. A történelem az idők végeig méltányolni fogja érdemeiket s a hazai föld nem engedi bemohosodni emlékeiket.

A Gellért hegyen vényomok hirdetik a magyar kath. pap emberszeretét, — századok óta művelt földek regélik munkakedvét, — egyetem, jogakadémiák és számtalan iskolák tanuskodnak magas műveltségéről, tudomány szeretetéről s jogérzékéről. Eredély megmentése államférfiai lángeszének vívmánya. Belgrád vára zengi vitézségét. Sajónak minden parthoz verődő hulláma s Mohácsnak minden virága beszéli áldozatkész hazaszeretét.

Keleten van egy fa, melyre bármikor nézünk, virágot vagy gyümölcsöt látunk rajta s ha egy virág lehull, fakad helyette új nemsokára. Nekem úgy tűnik fel, hogy e fához nagyon hasonlít a magyar clérus ezeréves családfája. István ültette. A nemzet szeretete Isten iránt — gondozta — öntözte s az Ég szeretete a nemzet iránt adta bele az életerőt és növekedést. S ha a téves eszmék szele vagy a szenvedélyek áramlata le is sodort e fáról néhány virágot és gyümölcsöt — termett a fa folyton új virágot, új gyümölcsöt, mely táplálta culturánkat, éllette hazafiasságunkat, növelte a honfiai erényeket s megacélozta a nemzet idegeit. Minden fa, mely jó gyümölcsöt nem terem, kivágatik és tüzre tétetik — mondá az Üdvözítő. Uram e fát az új ezredévben ne vágd ki, mert becses gyümölcsöt érlel a nemzet számára! S te nemzetem ne hallgass azokra, kik ellenszenvet akarnak szítani benned a kath. papság iránt. Ezeréves ismeretségetek, a

haza gyászában véretek és könyüitek együtt omlott, imátok együtt szállt égfelé a haza üdvéért s alkotásotok egybefonódva vált a haza javára. Lehet-e kétkedni annak hon-szerelmében, kinek háta mögött majdnem 10 század tanubizonyosága áll? El lehet-e hinni, hogy a papság tanítása szót forgácsolja a hont, mikor éppen ellenkezőleg ezer évig föntartotta? Fel lehet-e tenni, hogy a papság idegen velleitásokat táplál, mikor a megpróbáltatás napjaiban annyiszor adta jelét együttérzésének?

Nincs szilárdabb kötelék, mint az eszmék köteléke. A papság egyedeit ugyan vérrokonság nem fűzi össze, de az eszmék azonossága folytán elmondhatjuk: azok vagyunk, akik voltunk s azok leszünk, akik vagyunk. Szépen írja ide vonatkozólag egy biboros püspökünk: „Mi büszkén valljuk magunkat (a hazát alapító papság) utódainak. Nekik egyházuk és hazájuk egyformán drága volt! mi sem leszünk kisebbek. A missiót, mit ők teljesítettek nekünk hagyták örökségül, s mi ezt minden ellenkezés dacára folytatni fogjuk. Ők a barbársággal küzdöttek, mi a művelődés kmövéseivel, melyek egy új pogányságra vezetnek. Nem engedjük, hogy e hon a cosmopoliticus irányzatok által megrontva megszűnjék magyar lenni.”

S ha mégis — hazafias érzelmeink dacára a nemzet saját aspiratioitól és alkotásaitól megittasulva — elfordulna tőlünk, ha kitépné szívéből az általunk hirdetett eszméket — ha nem fogadná el az élet vizét, melyet tiszta edényben nyújtunk feléje, — akkor a nemzet diadalszekeré üresen, lélektelenül haladna bár egy darabig, de sohasem jutna az új ezredévben az egység, összetartás és nemzeti nagyság Capitoliumába.

Hanem félre e sötét képpel! Éljen a haza! éljen a magyar nemzet és a magyar kath. papság közötti egyetértés!

Lengyel József.

* * *

A szatmári papnevelő-intézet részvétele az ezredévi országos kiállításán.

Hazai papnevelő-intézeteinkről, azoknak nevelési és oktatási rendszeréről a magyar közélet a legújabb időkig igen kevés tudomást vett. Oka ennek kétségtelenül azon körülmény, hogy a papképzés ügye tisztán az egyház jogköréhez tartozik s ez nem tartotta szükségesnek, hogy minden időben legfélétebb kineveinek, a mondott intézeteknek állapotáról bizonyos adatokat nyilvánosan is közreboasson.

Ennek dacára szóba került hébe-korba nyilvánosan is a szemináriumok ügye, különösen az országgyűlésen. Honatyáink hol erősebb nemzeti szellemet, hol a hittudományok magyar nyelven való előadását sürgették, természetesen legtöbbször a nélkül, hogy a meglévő állapotoknak ismeretében nagyobb jártasságot, a javítani valókat illetőleg nagyobb körültekintést mutattak volna, a nélkül, hogy a mi pedig első czél a papképzésben, az egyház érdekeinek és szellemének gondos megóvását vették volna alapul fejtegetéseikben.

Jogunk van így szólni! Hiszen aki szemináriumaink belső életét hozzá értő szemmel és gondnal figyeli, úgy találja, hogy az itt folyó visszavonult élet körántsem zárja ki a külső világot, a haza nagy eseményei iránt való meleg érdeklődést, azoknak élénk megbeszélését. Ellenkezőleg, az ezen intézetek élén álló férfiak minden törekvése oda-irányul, hogy a pappanevelés tényein kívül, melyekről nem szólnak, mindent megadjanak növendékeiknek, ami ezeknek tudását a külső életet illetőleg emelheti, látókörüket

szélesítheti, ami lelkesedésüket a haza és nemzet igaz jóléte és boldogságáért fokozni hivatva van. Épen azért csodálatos, mi okon óhajtozzák annyira azt az erős magyar szellemet, miért sürgetik a hittudományoknak magyar nyelven való előadását! Az előbbiről, ha nem egyéb, bőségesen gondoskodnak az ország majdnem valamennyi ilyen intézetében fennálló egyházi-irodalmi iskolák; ezeknek czélja, mint az a legtöbbnek már alapításánál kifejezésre jut, épen a hazai nyelvnek tollal és szóval való művelése, mely czélon lelkesedéssel és szorgalommal munkálkodnak növendékpapjaink. Ami pedig a hittudományok magyar nyelvűek sürgetését illeti, ez merőben tárgyaltalan akkor, mikor a latin nyelv hittudományi intézeteinkben ma már nem kizárólagos, mikor minden pályán, melyre internatusokban nevelik a magyar ifjakat, az anyanyelvnek ismeretén kívül még legalább egy idegen nyelvnek elsajátítását írják elő és sürgetik. Hogy erre mennyivel több joga van az Egyháznak a latin nyelvet illetőleg, rájön mindenki, ha meggondolja hogy az Egyház e nyelvvel és e nyelvben él évezredek óta.

Ami komolyabb figyelmet érdemel e téren, az azon reményteljes mozgalom, mely újabb időben a papképzés, különösen az oktatásügy reformját sürgeti. E mozgalom egyházi férfiaktól, az Egyház jól felfogott érdekéből indult ki és bizunk abban, hogy reformjaival míg egyrészt biztosítani fogja növendékpapjainkban a szellemnek és tudásnak nagyobb erejét, a tudnivalóság és akarat acélos rugékonyságát, addig másrészt az ezen intézetekben működő tanítók és nevelők munkájának nagyobb becsben tartására fog vezetni.

Nem esalódunk, ha épen e mozgalomnak tudjuk be azt a minden hazai papnevelő-intézetnek felsőbb helyről megküldött felszólítást, mutatnak be magokat szemináriumaink a magyar haza ezredévi kiállításán tankönyveikkel, melyeket használnak vala, adatokkal, melyek az intézet külső és belső életét, tanulmányi és nevelési rendszerét megvilágítják, azokkal a művekkel, melyek az intézetben működő tanárok vagy növendékek irodalmi munkásságának gyümölcsei!

A mi papnevelő-intézetünk elüljárósága e felszólításnak készséggel tett eleget. Ugy gondolkodott, hadd lássák azok, kik érdeklődnek a papnevelő-intézetek ügyei iránt, hogy a papnevelés e megszentelt esernoka is hűséggel és gondossággal teljesíté a rábizott munkát, hogy rendszerében kiváló szellemek irányítása mellett mindig haladott a kornak, mely hova-tovább többet és többet kíván a papoktól, eszméivel és követelményeivel, hadd lássák 92 évek változatos munkáját s használják fel tapasztalataikat a jövő reményteljes munkájának irányítására. Ez okból első sorban megíratá a papnevelő-intézet történetét alapításától 1804-től kezdve napjainkig. Ez a tanulságos história, mely nyolcz írott ivre terjed, történeti rendben adja elő az intézet viszontagságait. Nagy figyelemre méltatja az alapítás és berendezkedés munkáját, valamint br. Fischer, Szatmár első püspökének intézkedéseit, szemináriumára számára előírt fegyelmi és egyéb törvényeit. Az események fonálán külön-külön méltatja a szatmári püspököknek áldásos intézkedéseit szemináriumunk életét illetőleg, így Klobusiczky gondosságát és körültekintő okosságát, Kovách Florián gyöngédségét, Hámnak nagy példáját, Haas jóakaró intézkedéseit, Bíró Lászlónak mindenre kiterjedő figyelmét, Schlauch Lőrincznek ügy-szeretét, Meszlényi püspök atyai jóvoltát. Emellett felhasznál minden írott és szóbeli hiteles adatot, melyekhez juthatott a történet megírója, azon czélra, hogy az intézeti nevelés és oktatás fejlődését minél tisztább világitásba helyezze.

A másik munka, mely az előbbivel együtt a szatmári papnevelő-intézet kiállítási anyagának egy részét képezi, vagy tizenkét írott ivre terjedő kötet. Két külön fejezetben (melyekhez több táblázatos kimutatás van csatolva) mutatja be itt az elüljáróság az intézet oktatási rendszerét, fegyelmi szabályait, a használt tankönyveket, a hittudományi intézet kapcsos atát a papnevelő-intézettel, a

a tanári és elöljárói kart, ezeknek irodalmi működését, az intézet növendékei között már 41 év óta fennálló és működő szt. Alajosról nevezett irodalmi és szónoklati társulatot. Adatokat közöl a növendékek évenkénti számáról, nyelvismeretéről, előmeneteléről, az intézet évi jövedelmeiről és kiadásairól. Végül táblázatos kimutatást ad az intézetben oktatási és nevelési czélokra felhasznált helyiségekről, valamint a könyvtár kötetének számáról.

A tulajdonképeni kiállítási anyagot tankönyvek és az intézet tanárainak és növendékeinek irodalmi munkásságát feltüntető művek képezik. Azokból 11 kötetet, ezekből 13 kötetet és füzetet küldött fel a kiállításra az elöljáróság.

Hogy a szatmári papnevelő-intézet elöljárósága hozzá ilyen méltó módon mutatkozik be a nemzet ezredéves ünnepén, mi annak őszintén örvendünk. Örömmünk annál nagyobb, minél inkább ismerjük az akadályokat, melyekkel a említett adatok összeállításában és a történet megírásában úgy némi fontos okmányok hiánya miatt, mint különösen az idő rövidsége folytán meg kellett küzdeni.

De esakhogy elkészültek azok! Maga a történet és az adatok alapvető munkák arra, hogy, mikor a szatmári papnevelő-intézet a közel jövőben fennállásának századik évfordulóját fogja ünnepelni, találkozzék avatott toll, mely a szatmári szeminárium eseményekben gazdag történetét megfelelőbb módon megírja és közrebocsásza.

Adja Isten, hogy találkozzék!

—i.

* * *

A magyar nemzet büvös álmodt. — Büszkén tekinthet vissza reá, — mert ez álom való, — igaz, — mesés neve: egy ezredév. Sarkon fordultak immár e nagy időnek kapui, — a multakat a lét kódéba takarva el. — Egy új korszak következik a magyar számára a históriában: hazájának második új ezredéve. — Midőn szép reményeket táplálva szíveinkben, egy szebb jövőnek jobb sorsa felett elmereng lelkünk, — szíveinkből önkénytelen egy szózat, a hála szózata fakad ama Lény iránt, ki megengedé érünk e mesebeli időt. Az egész ország ünnepelni készül. Hála-zsolozsmák zengenek, ihletett imák töltik be a léget s szállanak ég felé, a Magyarok Istenének csillag trónja elé.

Bodnár János.

Helyi hírek.

— **A helybeli m. kir. honvédség és cs. és kir. közös katonaság megkeresése** következtében m. vasárnap f. hó 3-án délelőtt fél 9-kor, mialatt a hívek nagy számmal a kálvárián vettek részt a kereszt feltalálási körmenet és isteni tiszteletben, Ő méltósága a püspök a székesegyházban a katonaság részére csendes sz. misét végzett, mely előtt a Te Deum énekeltetett. A szent mise főrészeinél a város piacán fölállított katonaság sortüzet adott. Jövő vasárnap f. hó 10-én d. e. 9 órakor az országos Te Deum fog a székesegyházban végeztetni.

— **Pünkösdi vasárnapján** Ő méltósága a bérmálás szentségét fogja kiosztani a székesegyházban. Az ájtatosság reggeli 8 órakor kezdődik.

— **Novák Antal** nagyprépost és kanonok Ő nsga, a ki a helybeli kir. kath. főgymnasiumnál évek során át mint püspöki megbízott működött, Ő méltósága által saját kérelmére e hivatalától fölmentetett és helyébe

Dr. Kádár Ambrus kanonok ur Ő Nsga lett kinevezve.

— **Új czimzetes kanonokok.** Ő Felsége a király a püspök ur alázatos fölterjesztésére a szatmári székesegyháznál üresedésben levő két ez. kanonokságra Hungröder György szentszéki ülnököt, f. vissói plebánost és Pemp Antal kiérd. esperest és felsőbányai plebánost legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

— **Májusi ájtatosság Szatmáron.** A szép május hava beköszöntött megint. Minden éled. Virul a kert, virul a rét, virul a hegy s a rónaság. Az énekes madarak egymás közt versenyre kelnek legszebb dalaikkal. A szabad természetben mindenfelé kedves mozgalmat észlelünk. Oh bárcsak az erkölcsi világban is megfelelő örvendetes jelenség mutatkoznék! — S hála Istennek, mutatkozik is ilyen évről évre visszatérő örvendetes s épületes jelenség városunknak egyik kiváló templomában a lélekemelő szép májusi ájtatosságban. Mindennap esti 6 órakor szivhez szóló rövid szent beszéd van az irgalmas nővérek templomában szüz Máriáról, tartja egyik jézustársasági pap; a szent beszédet a lortettói litániának elmondása, az oltári Szentséggel való áldás és ájtatos ének követi. — Örömmel jelentjük, hogy a szent Szüznek oltára egészen új, meglepő s ájtatosságra hangoló díszben s gulaalaku gertyafényben ékeskedik; s hogy emez üdvös ájtatosságért buzgólkodó jőtevők követendő példaképen a Mária-oltárt számos szép élő virággal díszítették föl. — Szüz Mária tiszteletéről általában áll, de névszerint a májusi ájtatosságról: „Aki engem megtalál, megtalálja az életet és üdvöt merit az Ur-tól.” (Példab. 8. 35.) — Zártkörű májusi ájtatosságok tartatnak városunkban még a szemináriumban és a püspöki konviktusban is. — Ha valamikor ajánlatos eme szép ájtatosság, ajánlatos az különösen az idén az ezredéves nemzeti ünnepség alkalmával: hogy Istennek hálát adjunk ama számtalan jótéteményekért, miket szent hitünk által árasztott reánk s miket Szüz Máriának köszönhetünk; hogy az isteni fölséget népünknek számos vétkeiért Szüz Mária által megkereljük; és hogy hatalmas Nagyszonyunknak kegyelmét s oltalmát az új ezredévre is kiesdekeljük s magunknak biztosítsuk. Amiért is eme szép ájtatosság a jámbor híveknek különös figyelmébe ajánlatik annál is inkább, mivel az egyház is megnyitja e hónapban kegyelmi kinestárát és különféle bucsukban részesíti azokat a jámbor híveket, kik a májusi ájtatosságban részt vesznek és május hó valamely napján a szentségekhöz méltóan járulnak. — Föl tehát: „Máriát dicsérni hívek jőjete!”

— **Negyedszázados tanári jubileum.** Steinberger Ferencz dr. képezdei igazgató 25 éves tanári működésének emlékére a kir. kath. tanítóképző intézet növendékei f. hó 4-én szép ünnepélyt rendeztek, lelkes ovációban részesítvén a kiváló tanférfiut, ki úgy is mint tanár úgy is mint igazgató méltán érdemelte ki közhasznu tevékenységével az elismerés koszoruját. Ad multos annos!...

— **Az érettségi vizsgálatot** tevő ifjak évvégi vizsgálatai május 1-én vették kezdetüket a helybeli kir. kath. főgymnasiumban a vallástani vizsgálattal, melyet püspökünk Ő méltósága is Keszler Ferencz praelatus kíséretében magas megjelenésével szerencsétlenül. Püspökünk Ő méltósága, miután az igen jól sikerült vizsgálat végén az ifjusághoz vallásos kötelmeik buzgó teljesi-

tésére lelkesítő beszédet intézett, — a gymnasium új épületét és termeit is megtekinté, a mely alkalommal a IV. osztályban Tandy Endre üdvözlé az ifjakat szerető főpásztort esinos latin beszéddel.

— **Bartók Lajos**, vármegyénk szülötte, s a jelenkori költői nemzedék egyik legkitünőbbje, ki gymnasiumi tanulmányait a helybeli kir. kath. főgymnasiumnál végzé — erre való tekintetből azon szép figyelemben részesíté az intézetet, hogy ennek máj. 9-én, szombaton tartandó millenárius ünnepére külön ünnepi ódát irt és küldött elszavalás végett.

— **A szatmári kir. kath. tanítóképző-intézet ifjusága** folyó évi május hó 17. napján d. e. 1/211 órakor a „Czeecil Egyesület“-i ház dísztermében Milleniumi Ünnepséget rendez, melyre az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja az intézet elöljárósága. Az ünnepség műsora: 1. „Hymnus“ Erkel Ferencztől, éneklé az ifjusági énekkar. 2. Ünnepi beszéd. Tartja Bodnár Gáspár képző intézeti tanár. 3. Népdalok Huber Gyulától zongorán előadja Wieland János IV. éves növendék. 4. Millenium, Gáspár Imrétől szavalja: Artner Izidor IV. éves növ. 5. Honfidal, Doppler Károlytól, éneklé az ifjusági énekkar. 6. Felolvasás, tartja Vizler Mihály IV. éves növ. 7. Mazurka Chopintól, hegedűn játszák: Artner Izidor és Fischer János IV. éves növendékek, zongorán kíséri Stofán János III. éves növ. 8. Menuett Mozarttól, előadják: Ember Jenő és Fischer János IV. éves növendékek. 9. Präludium Hesse Adolf-tól, orgonán előadja Wieland János IV. éves növ. 10. Nemzeti dal, Földényi Frigyes-től, éneklé az ifjuság, zongorán kíséri Wieland J. IV. éves növ. 11. Záró beszéd, tartja dr. Steinberger Ferencz, igazgató. Az ünnepség napján d. e. 9. órakor a tanári kar vezetése mellett „Hálaadó isteni tiszteletre“ gyülekeznek az intézet növendékei a székesegyházban.

— **Milleniumi ünnepély.** A róm. kath. finépipiskola május 17-én délelőtt 9 órakor az iskola helyiségében milleniumi ünnepélyt tart. A programmot jövő számunkban közöljük.

— **Gyászhir.** Városunk társadalmának egy előkelő, közszeretben álló tagját ragadta el ifjúkorában egy hónapi súlyos szenvedés után a kérlelhetlen halál. Fájdalommal és megdöbbenéssel fogadta mindenki a megrendítő hirt, — ki a nemeskeblűségnek és emberbaráti szeretetnek e megtestesült példányát s az Ő kedves családi körét ismeré. Lapunk szerkesztője a elhunytban unokatestvérét gyászolja. A család részéről kibocsátott halotti jelentés köv. szól: Özv. Bakó Gyuláné szül. Császi Etelka úgy a maga mint gyermekei Béla, Imre és Zsófia — valamint az édes anya, napa, testvérek s a mindkét részről nagyszámu rokonság nevében a fájdalomtól megtört szív mély bánatával tudatja, szeretett férjének Dr. Hetei Bakó Gyula Szatmár németi sz. kir. város kerületi orvosa, a Szatmárvármegyei Takarékpénztár igazg. tagja s megyei bizottsági tagnak, élete 39-ik s boldog házassága 15-ik évében f. hó 2-án este 10 órakor súlyos szenvedés után történt gyászos elhunytát. A megboldogult földi maradványai folyó hó 4-én délután 4 órakor tétettek Sárköz-Ujlakon a családi sírkertben az ev. ref. vallás szertartásai szerint örök nyugalomra Sárköz-Ujlak, 1896. május 3. Áldás és béke longjen porai fölett!

Temetése általános részvét, szeretteinek és barátainak mély fájdalomla közt ment végbe. Városunk sok tekintélyes tagja állotta körül a ravatalt, mely annyi szép reménynek,

annyi szív boldogságának lett temetője. Ott láttuk a város képviselőjében Hérmán Mihály polgármestert, Kiss Gedeon főkapitányt, Jandrics János apát-plebánost, az orvosi karnak több tekintélyes tagját, a társaskörnek és a szatmármegyei takarékpénztárnak képviselőit. A gyászszertartást Tabajdy Lajos szatmári ev. ref. lelkész végezte, ki könyekig megható beszédet intézett a gyászoló közönséghez, majd a családi sirteremben, hova a elhunytat nyugalomra helyezték, Gaál Péter sárközi ref. lelkész mondott rövid imát, a boldogult lelki nyugalmáért s a távozása folytán okozott fájdalomnak enyhítéseért, vigasztalásért könyörögvén a Mindenhatóhoz. Adja Isten, hogy a mélyen sujtott család megnyerhesse az Ő irgalmából a gyógyírt vérző sebére.

— **A Széchenyi társulat** igazgatósága által, az idei nyári gyermekházak szervezése alkalmával, azoknak vezetőivé kinevezettek, illetve eddigi helyeikben továbbra is meghagyattak: M. Petribe Fencsik Ilona, Sárköz-Ujlakra Antal Cecília, Géresre özv. Benyiczkiné, Sályiba Tar Róza, Pátyodra Alexovics Emília, Nagy-Arba Szilágyi Zsuzsána, Kiss-Arba Dobrosi Róza, N. Écsedre Duna Emma, K. Jánosiba Ferenczi Erzsébet, Tunyogra Nagy Ida, Kis Naményba Koós Berta, Krassóra Bartha Emma, Vállajra Mangold Róza.

— **A polgári leányiskola** növendékei május hó 7.-én délután 4 órakor milleniumi ünnepséget tartanak a következő sorrenddel: 1.) „Magyar népdal.” Rudnyáskytól. zongorázza: Luby Piroška. 2.) „Millennium a gyermekszobában.” ez. szindarab. Előadják: Tóth Margit. Tóth Miczi. Böszörményi A. Vadász J. Gölb A. Madzsar M. Liteczky M. Uray Olga. Grünfeld O. Zsakmán J. Karenovits J. Ádám G. Az előadás közé szőtt énekek és zene darabok: 3.) „Isten áld meg a magyart.” Karének 4. „Mária ének.” Karének. 5.) „Hunyadi induló.” Erkelől zongorázzák: Sebeők S és Bedros E. 6.) „Mohácsi koldus” magándal. 7.) Rákóczi induló.” Pool Vilmostól, zongorázzák; Korányi M. es Vargha I. 8.) „Szózat.” Kardal. Az énekeket Varga Irén kíséri.

— **Az általános szavazói jog** kivívása czéljából az Ugron féle függetlenségi és 48-as anyapárt május 10-én orsz. népgyűlést tart. A mozgalom élén városunk orsz. képviselője Ugron Gábor áll, ki lelkes felhívásban szólítja fel a haza polgárait a csatlakozásra.

— **A milleniumi kiállítás** alkalmából városunk négy régi tanintézetének története iratott meg, a melyek mellékesen városunk egyéb viszonyaira is itt-ott érdekes világot vetnek. A helybeli 92 éves püspöki theológiai intézet és papnövelde történetét Wolkenberg Alajos, tanulmányi felügyelő az 1634-ben magalapított s 30 évi szünetelést kivéve mai napig fenálló s virágzó kir. kath. főgymnasium történetét Sarmaságh Géza tanár, a ref. főgymnasiumét Bakcsy Gergely tanár, a kir. kath. tanítóképezdét Bodnár Gáspár tanár írták meg.

— **A Szatmármegyei Irodalmi Kör** ma d. e. 11 órakor tartja évi rendes közgyűlését, melynek tárgyai: Elnöki megnyitó, titkári pénztári jelentés, tisztújítás és az esetleg benyújtott indítványok tárgyalása.

— **Helyre igazítás.** Lapunk ápril 29-ik számában „Hazánk” rovatban tévesen nyomtatott, hogy ő felségeik Károly Lajos főherczeg és Mária főherczeg aszony Smyrnában Jankó Miklós főkonzult „meglátogatták” e helyett, hogy „fogadták.”

— **Gyászbir** Fájdalomtól megtört szív-

vel tudjuk a forrónszeretett páratlan jószágú anya-, anyós- és testvérnek özv. turezi Pap Mihályné szül. altorjai Mártonffy Juliánának, élte 77-ik évében a halotti szentségek ajtatos felvétele után, folyó évi ápril hó 30-ik napján d. u. fél 3 órakor hosszas szenvedés után Illobán történt elhunytát. A drága halott földi maradványai folyó év május hó 2-ik napján, délután tettek Illobán, a halottas háztól a rom. és gör. kath. szertartás szerint örök nyugalomra. A szent mise áldozat pedig ugyanaz nap d. e. 9. órakor Illobán mutatott be az egek Urának. Szatmártt, 1896. évi április hó 30. Az örökvilágosság fényeskedjék neki! Turezi Pap József kir. törvényszéki bíró mint fia és neje Berezánfalvi Berezán Karolina mint menyé. Altorjai Mártonffy János mint testvére, neje és gyermekei.

— **A szatmári kath. legény egyesület.** folyó hó 10-én, azaz vasárnap kugliversenyt rendez., melyre a egyesület tagjait és pártfogóit tisztelettel meghívja a rendezőség. Kezdeté d. e. 10 órakor. I-ső díj 10 korona II-ik díj: Egy értékes ezüst óralánc; III-ik díj: egy serkentő óra; IV díj. Egy élő bárány; V-ik díj. Egy eső ernyő.

— **Hirdetmény.** A m. kir. honvédelmi miniszterium által megküldött következő pályázati hirdetmény és pedig 18210/XIV — 1896 H. M. szám alatt. A cs. és kir. hadapród iskolába az 1896/7-ik tanévre való felvétel tárgyában kiadott s a Budapesti közlöny hivatalos részében is megjelent pályázati hirdetmény. Ezen pályázati hirdetmény közszemlére a kapitányi hivatali katona ügyosztályában kitéve van, hol is a hivatalos órákban az érdekeltek által megtekinthető. Szatmártt 1896. ápril 18. Kiss Gedeon főkapitány.

— **Hirdetmény.** Miután a folyó 1896 év második évnegyedébe léptünk, mindenki az 1883. évi 44. t. cz. 55. §-a értelmében felhivatik, miszerint ugy az állami, mint a községi adó és utadójának második negyed-részét a mult évi adókiivetéshez arányítva folyó évi május 15-ig a városi pénztárba annál is inkább fizesse be, mivel ez időn tul a folyó adók után késedelmi kamat fog számíttatni és június 1-ső napjától a hivatolt törvény 56. §-a szerint a végrehajtási eljárás fog alkalmaztatni. Egyuttal értesítetik a t. közönség, hogy ugy az állami, mint a községi adóhátralékokat, hegyut, laktanya-építtetési költségeket, valamint az utadó, iparkamari illeték, hadmentességi díj jog- és bélyegilleték, ipartanodai tandíj, illeték egyenérték, mügyalogjárda, kereskedelmi iskolai tandíj, vagy bármi néven nevezendő hátralékot 8 nap alatt annál inkább fizesse be, mivel ez idő eltelte után a városi pénztár ezen követeléseit végrehajtás utján fogja behajtani. Szatmárnémeti 1896. május 1. Hérmán Mihály polgármester.

— **Kirándulások a magyar tengerre és a „Vaskapuzhoz”** a folyó évi május hó 14-től kezdődőleg, országos kiállításunk ideje alatt, Budapestről mintkét irányban. A tengeri kirándulások külön vonata minden csütörtökön reggel indul Fiume, Abazia, Cirkvenica és Velenceze megtekintésére, hat napi időtartalommal. Fiuméba este érkezik, tehát nappal közlekedvén a tenger melléki Karszt érdekes sziklavidékeit és a búbajos Adriai tengert a teljes pompájában szemlélhetjük. A „Vaskapu”-hoz minden pén teken rendez a vállalat kirándulásokat. A magyar nemzet kulturális hivatásának fényes bizonyítékául szolgáló óriási

szabályozási munkálatoknak s az ottani elragadó vidékeknek, hazánk világhírű tagjai igen mérsékelt ár mellett, oly kényelemmel párosult teljes ellátásban részesülnek, mely más alkalommal ily csekély kiadás mellett el nem érhető. Ezen kirándulásokat a „Tengeri Kirándulások Vállalata” Budapest, VIII., Aggteleky-uteza 2., II. 8.) rendezi, mely a kiránduló helyek, látványosságok nevezetességéről, továbbá a kirándulásra vonatkozó tervezetről, képekkel diszített és vonzó leírást tartalmazó füzetet adott ki, melyet a tengeri kirándulások iránt érdeklődőknek ingyen megküld, mely czélból elégséges, ha tudakozódó ebbeli kíváncsiak pontos czímével, levelezőlapon a jelzett vállalatot tudatja. Eme kirándulásokat különösen a milleniumi kiállítás megtekintését tervezőknek, továbbá az egyesetek, casinók, társulatoknak melegen ajánljuk.

Vidék.

Nagy-Károly. 1) Milleniumi ünnep-
lések. Szatmár megye május 8-án rendes közgyűlést tart, mely aligha simán fog lefolyni. Már pedig hazafiatlan tapintatlanságnak tartjuk, ha esetleg csakugyan az ünnepet zavarnák megint a személyeskedések felhordásával. Este bál, műkedvelői előadás, másnap a milleniumi disz-ülés lesz. Helyén való lenne, ha az ülés elhatározná a megye monografiájának megírását, a mint ezt más megye tette volt. 2.) A főgymnasium szombaton v. i. május 9-én istentisztelet után millenárius matinéet tart, melyben az ifjusági zene- és énekkar fog szerepelni. Az igazgató Hám József beszédet mond s Dr. Czírbusz Géza felolvasást tart az őshazáról. 3) A polgári leányiskola szombaton d. u. tartja ünnepét, melyen szavalnak és szózatot énekelnek a leánykák. 4) A nagykarolyi iparos tanulók iskolája május 3-án, vasárnap délelőtt 11 órakor a városháza nagy termében, ezeréves nemzeti fennállásunk emlékére — a tanulók munkakiállításának megnyitásával kapcsolatosan szintén — milleniumi ünnepséget tartott. Az ünnepély részletei: 1. „Hymnus”, éneklé a városi dalegylet. 2. Hatósági, elnöki megnyitó Debreczeni István polgármester ur által. 3. „Ezer év” Inczédi Lászlótól, szavalta Mándi Beke Endre III. oszt. tanuló. 4. Ünnepi beszéd tartotta Lukács Mihály tanoncziskolai igazgató-tanító. 5. a) Magyarország megkoszoruzott térképének rövid leírása Lengyel Károly III. o. t. által. b) „Hazám” Lévy Mihálytól, szavalta Tarcsi Jenő III. o. t. 6. „Az ifju hős” Lévy Sándortól, szavalta Nagy András III. o. t. 7. „A magyarok istene” Petőfi Sándortól, szavalta Puskás László III. o. t. 8. „Élesztő” Bajzától, szavalta Mészáros István III. iparos tanuló. 9. „Előre” Tóth Kálmántól, szavalta Sággy Zsigmond III. o. t. 10. Beszéd a tanulók nevében, tartotta Nagy Lajos III. o. t. 11. Hatósági elnök ünnepi bezárója Debreczeni István polgármester ur által. 12. „Szózat”, Éneklé a városi dalegylet.

Kossuth Ferencz Nagy-Károlyban és Mátó-Szalkán. Csütörtök reggel a 1/26 órai vonattal érkezett Kossuth Ferencz Nagy-Károlyba. Kisérétében voltak Hantaller és Lakatos orsz. képviselők. A pályaháznál, daczára a korai időnek, sokan várták. Mintegy 35 koesi jött ki e czélból a vonat elé

s a kíváncsiak között különösen sok volt a nő. Kossuthot Luby Géza Kossuthista függetlenségi üdvözölte, ki Báthory Bertalan gyógyszerész kocsiján a Báthori házhoz hajtatott. A menetet a gubások és ezimadiák egyesülete nyitotta meg, utközben a Kossuth nótát dalolva. 10 órakor szervezkedő gyűlés volt a polgári olvasókör kertjében, Luby a kerület pártelnöke rövid bevezetője után Kossuth beszélt a kvotáról és az önálló vámról. — Elmondta röviden az országgyűlésen s a budapesti népgyűlésen elmondott beszédét. — Ujat nem mondott. A katolikusokat nem bántotta s ezt jó izlésének tudjuk be. Sokkal nagyobb hatással beszélt Papp Elek képviselő, a ki a 150 főnyi nagyobb kíváncsiakból s igen kevés szavazó polgárból álló közönségnek népies nyelven szólott. Tetszettek magyaros kiszólásai s kerek, egyszerű kitételei. Majd a szervezkedés jött szóba, miben Bródy Lajos után Kovács Leo adott felvilágosítást, hogy Szatmármegyében vagy 3 kerületben lehet reménykedniök a Kossuthistáknak, de Szatmáron nincs keresni valójuk, mert ott vagy kormánypárti vagy Ugronpárti képviselő leszen. — Délben 140 teritékű bankett volt, mely 2 órakor véget ért. 1/23 órakor M. Szalkára utazott Kossuth, hol különösen a zsidó polgárok nagy zajjal fogadták. Elutazása előtt azonban még egy panaszló telegramm ment a belügyminiszterhez, hogy a kormánypárt erőszakoskodik Szalkán. Az egész dologban annyi volt a való, hogy Nagy Bélát, az alispán unoka testvérét akarták fölléptetni kormánypárti programmal, mire Kende Béla hívei megszeppentek. Értesülésünk szerint Kende lesz a képviselő, habár nem lehetetlen, hogy a legutolsó órában ellenjelöltet kap, már csak a nyíriek jó kedve iránti tekintetből. Nagy Béla azonban visszalépett a jelöltségtől. Van azonban egy másik verzió, mely más megvilágításban tünteti fel Kossuth Ferenczék szereplését Máté-Szalkán. Regisztráljuk a hírt érdekességénél fogva a nélkül, hogy valódiságáért kezeskednénk. Eszerint a miniszter sifirrozott telegrammban felszólította a főispánt, igaz-e, hogy a hatóság korteskedik Nagy Béla mellett s ha igaz, rendeljen azonnal vizsgálatot s akadályozza meg a hivatalos részről jött korteskedést. Erre a főispán a hely színére utazott s Nagy Béla visszalépett a jelöltségtől. E hír olybá tünteti fel Kossuthék felutazását, mintha a kormánypártiságáról hirhedt fractio, a kormány támogatásával viszi diadalra Kendét. Ismételjük, nem állunk jól e hír igaz voltáért, de tekintve Kossuthék eddigi országgyűlési szereplését, Nagy Károlyból a belügyminiszterhez felküldött panaszló telegrammot, a vizsgálat megindítását, Nagy Béla visszalépését, mindez más színezetet ad Kossuthék felrúdulásának s a történeteknek,

Lopás tüzesetnél. Ismételve panaszt emeltek, hogy égésnél igen sok holminak lába kél. Ósz György lakatosnak p. o. mult péntek este majd összes evőkészletét ellopták. Vagy több katonát kellene kiküldeni égések alkalmával, vagy a csendőrségnek külön kellene a tolvajok e leggyalázatosabb hadát szemmel kísérnie.

A Kölesey szobor és az illemhely. Kölesey szobrát a vásártér sarkába a grófi kert mellé állítják. A nagy magyar prózairó éppen a vásártér közepén felállított illemhelyre fogja szeméit szegezni, mintha számon tartaná, kik keresnek ott megkönnyebülést a vásári lótas-futás után? Valóban

remek egy gondolat ennek a szobornak oda helyezése.

Leharapta az orrát! Turi György tűzoltó oltogatás után megszemjuhozván bért egy 10-ed rangu csapszékbe, hol egyik ezimborájával egy összeszólalkozott, hogy az dulakodás közben orrának husos részét leharapta. Az ügyet átadták a járásbírónak.

Az ungvári kir. kath. főgymnázium hazánk ezeréves fennállásának emlékére f. évi május hó 9-én a következő sorrenddel tartja meg ünnepélyét. I. Hálaadó istentisztelet. Május 9-én reggel 7¹/₂ órakor az összes helybeli fiu- és leányiskolák növendékei a Drugeth-téren sorakoznak, honnan 7³/₄ órakor megállapított sorrend szerint ünnepi menetben a Széchenyi-és megyeház-téren át a Kálváriára vonulnak. 8¹/₂ órakor a Kálvárián szabad ég alatt felállított oltárnál ünnepélyes hálaadó istentisztelet. Végzi fényes segédlettel Hehelein Károly prépost plebános. Az istentisztelet végeztével az ünnepi menet ugyanolyan rendben tér vissza a Drugeth-térre, a honnan az egyes intézetek saját helyiségeikbe vonulnak. II. Iskolai ünnepély a főgymnáziumban. Délelőtt 10 órakor, iskolai ünnepély: 1. Hymnus. Énekli az összes ifjuság. 2. Megnyitó beszéd. Hódoly László főgymn. igazgatótól. 3. Ki volt nagyobb, Tóth Kálmántól. Szavalja Füzessey Tamás II. o. t. 4. Királyhymnus. Énekli az ifj. énekar. 5. Ünnepi beszéd. Mondja Blanár Ödön főgymn. tanár. 6. Az ország ezimerének és Ő Felsege mellszobrának megkoszoruzása a főgymn. ifjuság által. 7. Szózat. Énekli az összes ifjuság. 8. Rendületlenül, Arany Jánostól. Szavalja Hegyi Mihály VII. o. t. 9. Ünnepi beszéd, Mondja Novák Jenő VIII. o. tanuló. 10. A haza, Pésa Lajostól. Szavalja Nagy Elemér V. o. t. 11. Rákóczy-induló. Előadja az ifj. vegyes kar az ifj. zenekar kíséretével. 12. Ünnepi zárszó. III. Este 8 órakor gróf Török József, Ung vármegye főispánjának védnöksége alatt a Pannonia-szálló disztermében Milleniumi Zártkörű Tánctmulatság, melynek tiszta jövedelme a milleniumi tornaversenyre felrúduló főgymnasiumi ifjak javára szolgál.

M.-Sziget. Máramaros vármegye de különösen M.-Sziget korona-város, érezve a dieső, de nehéz helyet, — melyet mint a végvidék organuma hazánk városai között elfoglal, e nagy időhöz valóban méltóan és ambicziósus lelkesedéssel készül megülni hazánk 1000 éves emlékünnepe. M. hó 25-én gyűlt össze a vármegye értelmisége Kútka Kálmán alispán elnöklete alatt oly nagy számmal, hogy az alispáni fogadóterem alig volt képes befogadni a jelenvoltakat. Az ünnepély pontjait a köv.-ben állapították meg a hármass bizottság részletes javaslatai alapján: Máj. 10-én reggel mozsarak durrogása s az a.-szlatinai sóvágó banda indulója adják hirül a nagy nap megérkeztét; 8 órakor az összes felekezetek templomában hálaadó isteni tisztelet leend. Este a fellobogóztott várost a pazarul kivilágított ablakok tegyék impozánsná; 9 órakor takarodó a sóvágó banda által; másnap máj. 11-én d. e. diszgyűlés br. Rosner Ervin főispán elnöklete alatt; ezt követi a nagy nap fontosságát méltató szónoklat Szabó Sándor főjegyző által, — délben a „Malomkertben“, (melyet vagy „Árpád“ v. „Millenium“ kertnek fognak elkeresztelni) bankett; (á. 2 frt. 50 krt.) délután népünnepély, — este a nyári szinkörben diszelőadás: „Ezer év“ drámai költemény és „Tündérlak Magyarhonban“ népszimű. Az ünnepségbe a hon-

véd és közös tisztikart is bevonják s a legénységet megvendégelik. — Ezenkívül a vármegye ház gyűlésterme számára megfestetik Hollósy Simon által a történetileg is nevezetes huszti várat; — a város hires festője inkább nemes ambiczióból, mintsem díjért készíti a művet, épen azért honorariumát 1200 frtban állapította meg. Ugyancsak e teren számára lemásoltatták Beél Mátyás művét Máramarosról, melyet Várady Gábor 48-as honvéd, volt orszgy. képviselő közbenjárására nagymélt. Vaszary Kolos biboros hgprimás bocsátott a megye rendelkezésére. Végül Krüzselyi Bálint jogtanár indítványára elhatározták, hogy a milleniumi év történetét s annak mozzanatait bokrétába foglalva könyvalakban bocsátják közre, mely munka elkészítésével az irodalmi férfiak bizattak meg.

A milleniumi fák ültetése lázas tevékenységgel folyik az egész vármegye területén.

A kanyaró miatt, mely járványszerűleg lépett fel, a városi egészségügyi bizottság javaslatára, az alispán az összes elemi iskolákban, kisedővódákban, az állami felsőbb leányiskolában nemkülönb az irgalmas nővérek vezetése alatt álló nő-növelde alsóbb osztályaiban a tanításnak 14 napra leendő ideiglenes megszüntetését elrendelte, — ez okból a május 2-ára tervezett össziskolai ünnepély egyelőre május 9-ére halasztatott.

A törvénytársasági palota építkezési munkálatai, — melynek vállalkozója egyszersmind a szatmárit is felvállalta, — (Kreisl Géza) megkezdődtek.

A vivó társaság feloszlott. A társulat összes felszereléseit a máj. 9-én megajtendő nyilvános árverésen fogja eladni.

A Máramaros megyei Ált. Tank. Tanító-egyesület 25 éves története most került ki a sajtó alól. A nagyszabásu munkát az egyesület pályadíjjal koszoruzta. Írójuk: Deák Gyula és Pataki Ferencz tanítók.

Máté Szalkán az elhunyt báró Perényi Péter kerületében f. hó 4-én volt a képviselő választás. Jelöltek voltak Nagy Béla lázári birtokos szabadelvű párti, s Kende Béla függetlenségi 48-as párti. Kende Béla érdekében a függetlenségi párt május 1-én népgyűlést tartott, melyen Kossuth Ferencz pártelnök, Komjáthy Béla, Hentaller Lajos, Papp Elek, Luby Géza, Isaák Dezső, Lakatos Miklós képviselők megjelentek, s körülbelől 4000 ember előtt a párt eszméit fejtegetve, a különben is nagyrészt ellenzéki polgárok közt oly hangulatot keltettek, hogy az ellenzéki jelölt megválasztása valószínűnek látszott, miért is másnap a kormánypárti jelölt vissza lépett. A választás napján ellenjelölt nem lévén, Kende Béla egyhangulag megválasztottnak lett kijelentve, a több mint 4-500 jelenlevő szabadelvű párti választó jelöltet nem állított, mert az intéző körök azt nemcsak nem kívánták, de saját külön érdekekből azt mellőzniük kellett. A választásnál is jelen voltak Komjáthy Béla, Papp Elek, Luby Géza és Farkas Balázs orsz. gyűlési képviselők. Kossuth Ferencz s társai bejövetelekor a város kivilágítva volt, s a határon nem hivatalosan, de magán uton a választók nagy része s a tűzoltó egylet disz fogadást tartott, s ez este 200 teritékű bankett volt. A választáson daczára, hogy ellenjelölt nem volt, az ellenzéki választók teljes erővel jelentek meg 6-700 szavazattal, mit a szabadelvű párt nagyon ellensúlyoz-

hatott, volna ha „veto” irányadó helyről nyivánitva nincs.

A halmi róm. kath. egyház hazafias tanácsa m. hó 26-án délután végezte az ezredévi fák elültetését. Az egyháztanácsosok nemzetiszínü kokárdával mellükön a róm. kath. népiskola udvarán gyülekeztek, hol az elültetésre szánt 12 drb. fiatal hársfa nemzeti szalagok és zászlócskákkal feldíszítve készen volt. Innét az iskola növendékeivel, kezükben zászlókkal, a zenekar Rákóczy induló hangjai mellett a templom elé vonultak. Itt az áll. fels. gazdasági iskola énekkara a Hymnuszt énekelte, ezután Éder Ede. plebános az egybegyűlt előkelő és igen nagy számú közönségnek rövid, de lelkes szavakkal esetelte az ünnepély jelentőségét. Beszédét a haza életésével végezve megkezdődött a fák elültetése. A közönség ezen hazafias eseményektől áthatva lelkesen énekelte el a Hymnust. Az áll. gazd. iskola, valamint a halmi Casinó külön külön készülnek fényesen megülni hazánk ezer éves fennállásának emlékeztet.

A nagybányai m. kir. polg. leányiskola 1896. évi május hó 9-én reggel 8 órakor tartandó szentmise meghallgatása után — a „Nagyszálloda” dísztermében milleniumi ünnepélyt tart, melyre az érdeklődőket tisztelettel meghívja és szívesen látja Nagybánya, 1896. május hó Kelemen Katalin, az intézet igazgatója.

Rónaszéken m. hó 19-én az ország fenállása ezredik évének emlékére az egyház részéről K r a s z n a y Zs. lelkész a templom előtti téren a délutáni isteni tisztelet után három fát, két fenyőt és egy hársfát ültetett el ünnepélyesen híveinek jelenlétében és közreműködésével. Néhány lendületos szóval ajánlotta a lakosságnak ótalmába az emlékfákat, azután pedig könyörögtek a magyarok Nagyasszonyához. Másnap hétfőn reggel a r. k. iskola előtti kis kertben ültettek el az ezredik év emlékére a növendékek hét fenyőt, a hét vezér nevével jelölve meg azokat. A növendékek nemzeti színü szalaggal díszített szerszámokkal ültették az emlékfákat jelmondatok kíséretében. Majd az iskolánál működő öt tanerő — ide értve a r. k. lelkészt, valamint a gk. lelkészt, mint hitoktatót — ültetett még el egy-egy fát Magyarország öt védszentjének tiszteletére. Az ünnepély ezenkívül buzdító beszédből és énekből állott.

Tur-Terebesen ápril hó 26-án megható ünnepséggel ment végbe a millenárius fák ültetése. A 300-at felülhaladó iskolás növendékek tanítóik vezetése mellett nemzeti színü lobogó alatt vonultak ki a templom előtti tere, hol mintegy ezerre menő néptömeg gyűlt össze. Az ünnepélyt a növendékek hymnusza nyitotta meg, melyet a közönség levett kalappal hallgatott. Ezután Hofbauer Ignác plebános lelkes hazafias beszédet mondott, a gyermekek felfogásához mérten, buzdítván őket, hogy a hazának mindvégig hű és igaz fiai legyenek. Beszéde végén szívből eredő „Éljen a Haza” kiáltás hangzott fel, s kezdetét vette a kimagasló évet hirdető fák elültetése, mely alatt a növendékek a szózatot énekeltek.

— **Übrezszen** hazafias és szent énekek mellett folyt le a milleniumi faültetés a templom, iskola és a plebánia körül. Az ünnepély május 10-én és 17 tartatik meg, mikor a tótajku iskolás gyermekek között tiszta magyar szó fog hangzani, ami minden esetre örvendetes millenárius jelenség, a vezetők buzgalmanak fényes bizonyítéka. Fe-

készázán, mely Übrezs filiája, rövid idő alatt be fogják fejezni az új templom építését, melyen most serényen dolgoznak.

Bárdházán Bereg megyében április 28-án ültették el a milleniumi fákat a község középületei mellé és köztereire. Az ültetés ünnepélyesen ment végbe. Reggel 8 órakor a róm. és gör. kath. iskolák növendékei és tanítói ünnepi ruhában s karjaikon nemzeti színü szalaggal a róm. kath. iskola udvarán gyűltek egybe, a hova kis idő múlva Sprenz Miklós róm. kath. plebános vezetése alatt úgy a polgári, mint a hitközségek elöljárói is megérkeztek. Miután Sprenz Miklós plebános a jelenlevő német és ruthen ajku felnőtteket és gyermekeket a magyar haza iránti tisztelet és szeretetre figyelmeztette, megmagyarázva a fák ültetésének jelentőségét, és nemzeti színü zászlók alatt, a „Szózat”, „Hymnus” és egyéb hazafias magyar dalok éneklése mellett elkezdődött a fák elültetése. Ültettek fát a róm. és gör. kath. templomok és iskolák mellé, a község háza udvarán és a temetőbe, szám szerint 30-at, többnyire dió, hárs és juhar fákat. Az ültetést a felnőttek és iskolás gyermekek együttesen egymással vetélkedve végezték. Az érezte magát legboldogabbnak, ki legjobban hozzá férhetett az ültetendő fához és legtöbb tevékenységet fejthetett ki a munkában. Sprenz plebános mindenütt hatásos beszédeket mondott a gyermekekhez magyarul, a felnőttekhez német és ruthen nyelven. A fák, zászlók beszerzésének költségeit Sprenz fedezte a sajátjából.

— **A Cs-Bagosi gör. kath. énekkar** saját pénztára javára f. hó 25-én, azaz pünkösöd másod napján zártkörű Táncszüveget rendez. Belépti díj: személyenkint 50 kr. családjegy 1 frt. 50 kr. Kezdeté d. u. 4 órakor.

Külföld.

Feltűnő megtérés. Egy híres szabadkőművesnek megtéréséről ad hírt az Osservatore Romano. Zola Solutore Avventore, a rendnek nagymestere, a szabadkőművességnek megalapítója Egyiptomban, a napokban tette meg Salluának, a szent officium megbízottjának és két tanúnak jelenlétében a kilépési nyilatkozatot, mely szóról szóra így hangzik: Alulírott Zola Solutore Avventore, volt nagymester, volt nagy hierophant, volt souverain, nagy commandeur, a szabadkőművességnek alapítója Egyiptomban és alárendelt tartományokban, ezennel kijelentem, hogy körülbelül 30 év óta voltam tagja a szabadkőművességnek s 12 évig voltam a rendnek absolut fejedelme (souverain) így tehát volt alkalmam eredetét, célját, törvényeit és tanait megismerni. A szabadkőművesség azt állítja magáról, hogy tisztán emberbaráti, bölcseseti s a haladást pártoló egyesület, mely az igazság kutatását, az általános erkölcsnek, a tudományoknak és művészeteknek előmozdítását s a jótékonyág gyakorlását tűzte ki célul; azt állítja magáról, hogy minden tagjának vallási meggyőződését tiszteletben tartja; biztosít arról, hogy összejöveteleiken minden vallási és politikai vita kivétel nélkül el van tiltva; azt híreszteli magáról, hogy nem politikai vagy vallási egyesület, hanem az igazságnak, emberiségnek és szeretetnek temploma. Ezzel szemben határozottan állítom, hogy a szabadkőművesség egyike sem annak a minnek magát mondja. Abból a jóból, ami törvényeiben és szabályai-ban állítolag van, semmi sem igaz. Hazugság, semmi egyéb, mint arzáatlan hazugság az a híresztelt igazságosság, humanitas, philantropia és szeretet. Ezek ugyan sem a sza-

badkőművesség templomaiban, sem a szabadkőművesek szívében nem uralkodnak. Utóbbiak eltekintve néhány nagyon elszigetelt kivételtől, semmiképen sem gyakorolják az említett erényeket. Az igazságnak nincs helye a páholyban, a kőművesek nem ismerik azt. A szabadkőműves rendben a hazugság, eselszövés és csalás uralkodik függetlenül, az igazság látszata csak fátyolul szolgál, hogy a hiszékeny tömeget félrevezessék. A valóságban-erről mindenkit biztosíthatok — igenis vallási egyesület a szabadkőművesség; ezélja minden egyes, de főkép a katolikus vallásnak lerombolása és megsemmisítése, hogy az emberiséget az eredeti pogányság állapotába vezesse vissza. Ma már tisztán látom és szívem mélyéből bánom, hogy harmincz éven át tévedésben voltam, midőn a szabadkőművesség elveit vallottam és terjesztettem s ezáltal másokat is hasonló tévedésbe ejtettem. Isten kegyelmével fölismerem elkövetett bűnömöt. Azért elváltam a páholytól s mindenkorra visszavonultam tőle, az Egyház előtt ellene mondvam minden tévelyének. Istentől bocsánatot esdek azért a sok botrányért, melyet okoztam, míg e szektának tagja voltam; ugyszintén bocsánatért esedezem a szentséges atyához XIII. Leo pápához s bocsánatot kérek mindazoktól, kiket megbotránkoztattam. Zola S. A. Ez a megtérés, amint nagyon helyesen jegyzi meg az Osservatore Romano, a legnagyobb jelentőségű s az utóbbi évekből csak Lord Ripon megtérése hasonlítható hozzá, ki protestans s az angol nagypáholy nagymestere volt s hasonló nyilatkozatot írt alá a Angolország egyik előkelő katolikus képviselőjének jelenlétében.

Szerkesztői üzenetek.

Többeknek. Névtelenül beküldött közleményeknek helyet nem adunk, s azokra nem is fogunk válaszolni. Hymon hírek meg épen nagyon kényes természetűek. Nekünk ismerni kell a forrást, melyből eredtek.

K. S. Legközelebb jönni fog. Gratulálunk és örvendünk a szép siker felett.

D. L. Későn érkezett, jövőre adjuk.

ÁRJEGYZÉK.

BÖLÖNYI LÁSZLÓ

mészáros és hentes, fris és füstölt húsneműek üzletéből.

SZATMÁR, SZÉCHENYI-UTCA SARKÁN.

1 kilo I. rendű marha hus	— — —	36 kr.
„ Sertés hus	— — —	48 „
„ Borju hus	— — —	40 „
„ Bányus hus	— — —	32 „
„ Fris disznó zsir	— — —	72 „
„ Vastag szalona	— — —	60 „
„ Háj zsirnak	— — —	60 „
„ Paprikás szalona vékony stráf	— — —	72 „
„ Fehér sós szalona táblákba	— — —	64 „
„ Kolozsvári páczolt szalona	— — —	76 „
„ Füstölt szalona táblákba	— — —	68 „
„ Páczolt sonka esonttal	— — —	80 „
„ „ „ esont nélkül	— — —	90 „
„ „ „ kifőve	— 1 frt	60 „
„ Fris kolbász bors. ezitr. fokh.	— — —	60 „
„ Füstös kolbász fokh. bors.	— — —	80 „
„ Lengyel kolbász	— — —	80 „
100 pár finom virsli	— — —	4 frt —
100 drb szalvalád	— — —	4 „ —
100 pár frankfurti tormás	— — —	6 „ —
1 kilo Máj sajt	— — —	80 „
„ Párizsi sajt	— — —	80 „
„ Czitromos sajt sült	— — —	80 „
„ Disznó fej sajt	— — —	64 „
1 db. Páczolt marha nyelv	— — —	80 „
1 kilo Tepertő	— — —	64 „
„ Vegyes hideg felvágott	— — —	80 „

Tisztelettel

BÖLÖNYI LÁSZLÓ.

5—